

*Az idézés mint újrakonstruálás
Másodlagos-e a másodlagos figura?*

Csontos Nóra

Az előadás a funkcionális kognitív szemantika (l. Tolcsvai Nagy 2010, 2013) és a pragmatika mint szemléletmód (l. Verschueren 1999, Tátrai 2011) együttes érvényesítésével a közös figyelmi jelenetben megvalósuló idézést mint egy meglevő és nyelvileg reprezentált esemény újrakonstruálását értelmezi, ebből következően az idézést két esemény reprezentációját elvégző, összetett jelentésszerkezetnek tekinti (l. Csontos 2012). Az újrakonstruálás folyamatát és jelentőségét, az idéző adaptív tevékenységét a *Winkler-kódex*ben (1506), valamint a *Nádor-kódex*ben (1508) található és közös fordításra visszavezethető (vö. Pusztai, Bevezetés 27–28) *Passió* egyenes idézéseinek összehasonlító elemzésén keresztül mutatja be. Mivel az idéző tevékenység teszi hozzáférhetővé az idézetet, ezen elemzés során az idéző tevékenységet reprezentáló idéző részre koncentrálok, és elsősorban az idéző rész másodlagos figurájának az idézés jelentéséhez, az idézet megalkotásához és feldolgozásához való hozzájárulására kérdez rá. Ezen diskurzusokban ugyanis funkcionális különbség mutatható ki a deiktikus nyelvi elemeket alkalmazó és az azokat nélkülöző egyenes idézések között. Az előadás bemutatja, hogy a deiktikus nyelvi elem a diskurzusdeixis funkcióját betöltve a figyelem irányítását miként végzi el, alkalmazásával a diskurzusvilág részévé – az idézetként funkcionáló szövegrésznek az adott diskurzushoz való TÁVOLSÁG / KÖZELSÉG kifejeződésére is lehetőséget adva – hogyan válhatnak más diskurzusok, általa miként tehető határozottá az a profilálódási folyamat, mely az idézés két eseménye között jön létre.

Az előadás mindezek alapján arra reflektál, hogy az idézésben található deiktikus nyelvi elem mint másodlagos figura valóban másodlagosnak tekinthető-e az újrakonstruálási folyamatban. Ebből kiindulva felveti, hogy az idézés kettős figyelemirányítással jellemezhető összetett jelentésszerkezetként értelmezhető.

Hivatkozások:

- Csontos Nóra 2012. Az idézés kognitív szemantikai megközelítése. In: Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd (szerk.): *Konstrukció és jelentés*. ELTE: DiAGram Funkcionális nyelvészeti műhely. 195–210.
- Pusztai, Bevezetés = *Winkler-kódex* 1506. Közzéteszi Pusztai István. Budapest, 1988. CodHung. IX.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2010. *Kognitív szemantika*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Verschueren, Jeff 1999. *Understanding pragmatics*. London, New York, Sydney, Auckland: Arnold.